

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

การดำเนินคดีทางแพ่งเพื่อให้ได้ผลสมบูรณ์ หรือให้ได้รับประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการฟ้อง คือ การได้รับสิทธิตามคำพิพากษา ซึ่งได้แก่ การให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา (Judgment Debtor) ชำระหนี้ ปฏิบัติการหรืองดเว้นการปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมิให้ได้รับความเสียหายเกินกว่ามูลหนี้ที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา จะได้รับและทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา (Judgment Creditor) ได้รับชดเชย ขดใช้หรือเยียวยา ความเสียหายของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ถือได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์ความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาที่มีความสำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาความแพ่งอันอยู่บนรากฐานแห่งความยุติธรรมและเป็นธรรมแก่คู่กรณี จึงมีผลให้คู่ความผู้ชักกฎหมายและประชาชนยอมรับนับถือและเคารพานเหตุและผลของคำตัดสินของศาล

ถ้าหากลูกหนี้ตามคำพิพากษา ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแล้ว กระบวนการบังคับคดีก็ไม่จำเป็นต้องนำมาซึ่งบังคับ

กระบวนการบังคับคดีจะนำมาซึ่งบังคับเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพิกเฉยต่อการปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ทั้งนี้กระบวนการบังคับคดีเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่รัฐนำมาบังคับใช้ทางพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้ได้รับผลตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลบริบูรณ์ที่สุด ในเวลาอันรวดเร็วอันเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ให้ได้รับการชำระหนี้หรือบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระหนี้ ปฏิบัติการหรืองดเว้นการปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

วิธีการหนึ่งที่น่าสนใจยิ่งนัก คือ การยึดและอายัดทรัพย์สินซึ่งเป็นวิธีที่มีผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลซึ่งเป็นสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองตามหลักสากลและหลักกฎหมายไทย แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีบทบัญญัติให้สิทธิในการยึดและอายัดทรัพย์สิน เพื่อให้กฎหมายสาระบัญญัติซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลอื่น เป็นการนำมาถึงความสงบสุขของสังคมที่มีการบังคับคืออย่างสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

แต่จากการพิจารณาของผู้เขียนพบว่า การบังคับที่ยังคงมีปัญหาทางปฏิบัติและควรค่าแก่การศึกษาอันหนึ่ง ได้แก่ การยึดและอายัดทรัพย์สินซึ่งเป็นตราสาร มีบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบังคับคดีตราสาร ที่ยังขาดหลักเกณฑ์ และแนวทางอันชัดเจนอีกทั้งบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของผู้ทรงตราสารแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันรวมถึงบทบัญญัติของกฎหมายยังไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากปัจจุบันได้มีการพัฒนาของตลาดการเงิน โดยมีการออกตราสาร ทั้งเป็นตราสารหนี้และตราสารทุน ออกมาหลายประเภททั้งที่มีลักษณะตราสารเปลี่ยนมือ และเปลี่ยนมือไม่ได้เป็นอย่างมาก ทำให้เจ้าหนี้ตามค้ำพิพากษา ไม่สามารถบังคับคดีจากตราสารของลูกหนี้ตามค้ำพิพากษา ได้อย่างชัดเจน เพราะเป็นทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนย้าย จำหน่าย จ่ายโอนและเปลี่ยนมือกันอย่างรวดเร็ว ทำให้ทรัพย์สินของลูกหนี้พ้นจากการถูกบังคับคดี

จึงก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินว่า การบังคับคดียึดหรืออายัดขอด้วยกฎหมายหรือไม่ อาจถูกการเพิกถอน การยึด การอายัดหรือการร้องจัดทรัพย์สิน จึงเห็นว่าควรศึกษาและวิเคราะห์สภาพแห่งปัญหา เพื่อให้บรรลุผลตามค้ำพิพากษาตรงตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการบังคับคดีและเป็นแนวทางปรับปรุงหลักเกณฑ์กฎหมาย ในเรื่องการบังคับคดีเกี่ยวกับตราสารหนี้ (Debt Instrument) ลักษณะตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instruments) ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการทาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์ ขั้นตอนและแนวความคิดในการบังคับคดีแพ่งเกี่ยวกับตราสารหนี้ ลักษณะตราสารเปลี่ยนมือ เพื่อประโยชน์ตามคำพิพากษาที่มีความสำคัญอย่างเหมาะสม
2. เพื่อเสนอความสำคัญของปัญหาที่กระทบต่อระบบการบังคับคดีใน เรื่องตราสารหนี้ตามข้อ 1.
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความไม่ชัดเจนของกฎหมายและอุปสรรคที่ทำให้เกิดปัญหาและในทางปฏิบัติ
4. วิเคราะห์ รวบรวมแนวคำพิพากษาเกี่ยวกับการบังคับคดีตราสารหนี้
5. ศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์และมาตรการแก้ไขปัญหของไทยและต่างประเทศ เพื่ออาจนำมาปรับปรุงบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้เกิดความชัดเจน
6. เพื่อติดตามการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อการบังคับคดีตามคำพิพากษา

สมมติฐาน

การบังคับคดีใน เรื่องตราสารหนี้ ลักษณะตราสารเปลี่ยนมือยังขาดความชัดเจนทำให้ผลแห่งคำพิพากษาไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษาจึงขาดความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา ซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์ที่มีความสำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาความแพ่งจึงควรปรับปรุงบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เรื่องการบังคับคดีเกี่ยวกับตราสารหนี้ลักษณะนี้ให้มีความเหมาะสมต่อไป

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

เพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการบังคับคดีตราสารหนี้ ลักษณะตราสารเปลี่ยนมือตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและเพื่อทราบถึงแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องนี้โดยเฉพาะเจาะจง เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมิได้มีบทบัญญัติไว้

วิธีการดำเนินการวิจัย

แบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ คาทิปากษา รายงานการประชุมและมติที่ประชุมอนุกรรมการการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พร้อมกับปรึกษานักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ เพื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบหาเหตุและผลเป็นข้อสรุปต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อเรียบเรียงวิทยานิพนธ์นั้น ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีใน เรื่องตราสารหนี้ ลักษณะตราสารเปลี่ยนมือของลูกหนี้ตามคัทิปากษารายส่วนของความเกี่ยวเนื่องระหว่างกฎหมายแพ่ง กฎหมายพิเศษและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยศึกษาเปรียบเทียบด้วยวิธีวิจัยเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลเป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และนำมาศึกษาอย่างเป็นระบบ และรวมทั้งสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ วิจัย ดังกล่าว ในการหาเหตุและผลเป็นข้อสรุปต่อไป